

MAGNE HAAVE

Omkring Nedalen

Da mange medlemmer har spurt meg om forskjellige forhold i forbindelse med Nedalsoppdemningen som T.E.V. søker om å få gjennomføre, har jeg funnet frem de artikler som gjennom årene har vært skrevet i våre årbøker om Nedalen. Alt i alt har jeg funnet 65 artikler som behandler de forskjellige sider ved stedet. Her blir det bare plass til utdrag av noen forfatteres uttalelser og en summarisk oppregning av årstall og antall artikler i vedkommende årbok.

1897: Statsadvokat Olaf Richter skriver: Thi et eventyrland er det! At leve her en sommer, det er helsebot for et blegt, forkavet bymeneske. Man ligger på vollen og ser op til Storsola paa den ene kant, Skardørsfjeld paa den anden. Nedgjennem dalen glitrer Nea i tusen slyng, og en aftentur i baad paa dens stille vande ville være det stemningsfuldeste i verden, hvis ikke myggen af og til havde blandet sin gift i gledesbegeret. — — — I det hele har Nedalen en stor fremtid for sig som turistkvarter. Den trønderske ungdom maa vel en gang se til at finde derop, naar velocipedgalskaben med rekordsetning paa de støvede landeveie er tilende.

1897. Løitnant Kåre Sverressønn Klingenberg. Hele artikkelen må leses. Den er lærerik og morsom.

1915. Trøndelag kredsforening for naturfredning i Norge skriver den 17. novbr. bl. a.: Sylene er ikke alene et av Trøndelags, men

ogsaa et av landets vakreste turistdistrikter. De forrevne fjeldpartier omgies av frodige bjerkelieer, og den rike vegetasjon i disse subalpine partier kappes med hvad vi ellers kan opvise her i landet.

1916. Professor Hjalmar Broch skriver om Nasjonalparken Nedalen: «Nedalen er en nationalpark, vi har rett til at være stolte av. Naar vi nu tenker paa at Nedalen med sin herlige natur blir bevaret for efterslegten, maa vi være Takknemlige overfor turistforeningen, som har gjort dette mulig. Men vi bør ikke mindre minnes den mand som først fremkastet ideen, konservator O. Nordgaard. Hans navn bør for alle tider staa uløselig knyttet til nationalparken i Sylene.»

1916. Trøndelag naturvernsforening skriver i sin søknad av 1916: «— denne sjeldne og vakre, frodige natur, som for alltid skal bli uforandret i nationens eie». Nedalens fredning gjaldt og gjelder fremdeles for alt planteliv. Dessverre ble det ikke noe av fredning av dyrelivet, men styret har enkelte år fredet området for all jakt.

4. *Naturfredningen av Nedalsen*. Efter den kontrakt som Trondhjems turistforening har indgaat med Trøndelags kredsforening for naturfredning i Norge, skulde botanisering o. l. paa Nedalens grund kun tillates, naar bestyrelsen av nævnte forening gav sit samtykke dertil.

I skrivelse av 21de februar 1917 fra Kirkedepartementet til Trondhjems kredsforening for naturfredning, anmoder departementet om at denne bestemmelse maa bli forandret derhen, at tillatelse til botanisering kun maa gives av Kirkedepartementet, efter uttalelse av den botaniske avdeling av Det kgl. norske Videnskabernes Selskab i Trondhjem.

Til denne forandring i bestemmelserne har bestyrelsen git sit samtykke.

1916. Styrets forslag til salg av Gaarden Nedalens vandrett i Nea:

2. Om salg av garden Nedalens vandret i Nea.

Av hensyn til den fremtidige regulering av Nidelvens vasdrag har Trondhjems elektricitetsverk tilbudt sig at kjøpe av turistfor-

Nedalshytta

Bj. Eidsmo.

eningen den gaarden Nedalen tilhørende vandret i Nea paa følgende betingelser:

«Trondhjems turistforening som eier av Neøiene, g.-nr. 189, b.nr. 3, og Neøiene østre, g.-nr. 190, b.-nr. 6, i Tydalen, erklærer herved at ville sælge til Trondhjems elektricitetsverk de rettigheter som vi som eier av nævnte gaarde har i Nea elv, d. v. s. ret til vandet tillikemed grunden i elveleiet op til høieste flomvandstand for en sum av kr. 7.000,00 — syv tusen kroner.

Med nævnte rettigheter følger:

Ret til at lede elvens vandføring ut av dens leie i tunnel, kanal eller anden ledning over eller forbi ovennævnte eiendomme samt andre foranstaltninger til kraftens utnyttelse.

Ret til om ønskes i fremtiden at erholde av ovennævnte eiendomme fornøden grund til byggetomter, damsted, opdæmning, tun-

nel, kanal eller anden ledning, veianlæg, kraftoverføringsanlæg, grustak og stenbrud samt anden nødvendig grund til kraftens hensigtsmessige utnyttelse efter en pris av kr. 2.000,00 — to tusen kroner — pr. hektar dyrket mark og kr. 200,00 — to hundrede kroner — pr. hektar udyrket mark.

Der forbeholdes sælgeren ret til at fiske i elven i samme utstrækning som før; men denne ret skal ikke i nogen henseende hindre kjøperen fra at benytte vandet paa den maate han ønsker.

Sælgeren forbeholder sig endvidere ret til som før at hente vand fra elven til gaardenes behov.

Tilhjemlingskostningerne bæres av kjøperen.»

1920. T.E.V.s direktør Garstad var selv en meget interessert friluftsmann og foreslo på TT's generalforsamling i 1920 at Nedals hytta blir ombygget i henhold til ark. Grendahls tegninger. Noen tanke på å legge Nedalen under vann var neppe Garstads mening.

1920. TT's mangeårige formann og høyt ansette skolemann, rektor Axel Sommerfeldt (Katedralskolen) sluttet i styret i 1920 og uttalte ved sin fratreden bl.a.: «— de beste ønsker for foreningen i fremtiden, spesielt med henblikk på Nedalen, som han anså for å være foreningens ryggrad. *«Må foreningen aldri fristes til å skille seg av med denne herlighet, hvor fristende tilbudet enn måtte være.»*

1924. At professor Rolf Nordhagen mere enn noen annen har gått inn for Nedalen skal man forstå når en finner at han la grunnvollen for sin «blomsterelsk» i Nedalen. Foreningens styre ga ut eget hefte om Nordhagens arbeide i Nedalen. Selv ga han ut sine observasjoner og vitenskapelige slutninger i et tykt bind, hvor tabeller over antall planteslag pr. m² viser hvor nitid han brukte sommeren på Nedalen.

For å kontrollere og bygge videre på sammenlignende undersøkelser 30 år etterpå tok Nordhagen opphold i 5 uker på Nedalen sommeren 1954. Ja, han så lenger frem, idet han påla sin sønn, Per Nordhagen, å foreta lignende undersøkelser i 1984. Vi har et vitenskapelig forskningsopplegg som er enestående i vårt land og visstnok

uten sidestykke i verden for øvrig. Hele dette opplegg vil være nesten verdiløst hvis T.E.V. får legge Nedalen under vann.

1934. Christian Gierløff skriver en oppsang til skogen i Nedalen.

1934. Rektor Reidar Jørgensen skriver om «den fullkomne ro». Denne søker han i Nedalen. Samme forfatter, kjent som TT's formann og blomstermann mere enn de fleste, skriver i 1945 bl. a.: «Blar man i våre årbøker og også i D.N.T.s årbøker, støter man stadig på høystemte lovprisninger av Nedalen. Den som har besøkt Nedal vil underskrive hvert ord.»

*

Det brennaktuelle spørsmål i dag er Nedalens neddemning. TT's styre kan lastes for at det ikke alltid har forstått betydningen av Nedalens verdi. Stykker av eiendommen ble ofte solgt for en slikk og ingenting bare for å skaffe noen kroner i kassen. En kan jo forstå T.E.V. som kjøpte opp vannretter langs hele Nea's løp, men de kjøpesummer som ofte ble brukt har vært gjenstand for mange protester og rettsavgjørelser. At Nedalens neddemning har satt sinnene i kok i senere år skulle være overflødig å nevne. At E.verkets styre stadig ser seg om etter mere vann til kraftutbyggingen er forståelig, om man ikke kan godta den måte anleggene starter på.

Da departementet måtte inn i bildet for å avgjøre T.E.V.'s søknad om hel neddemning, ble det nødvendig med en befaring, spesielt beregnet på de herrer som ikke tidligere selv hadde sett åstedet. Befaringen foregikk etter manges mening på en meget uheldig tid og i helikopter. Det var en høstkald dag med lavt skydekke. Tiden tillot ikke turer i terrenget. Etter denne befaring fremkom en uttalelse av et av Gabrielsenkomitéens medlemmer, som bl. a. skriver den 7/1 1964:

«Nedalsmyrene er en sump, som det ikke kan ferdes folk i. Betegnende i så måte er at vi måtte bruke helikopter under befaringen. Vakkert er heller ikke området, slik det ligger i dag.»

For å gi medlemmer og andre interesserte best anledning til selv å sette seg inn i Nedalssaken, refererer vi til slutt helt summarisk det som er skrevet om Nedalen i Syltraktene gjennom årene.

1897 — 2 artikler	1927 — 3 artikler	1941 — 1 artikkel
98 — 3 »	28 — 2 »	43 — 1 »
99 — 2 »	29 — 1 »	44 — 10 »
1905 — 1 »	30 — 2 »	45 — 2 »
06 — 1 »	31 — 2 »	46/47 — 1 »
13 — 1 »	31 — 1 »	61 — 1 »
15 — 1 »	34 — 5 »	62 — 1 »
16 — 2 »	35 — 3 »	63 — 1 »
19 — 1 »	36 — 1 »	64 — 1 »
20 — 1 »	37 — 2 »	

Ialt 56 artikler. I tillegg til disse kommer referater fra alle generalforsamlinger, hvor viktige vedtak er referert. Her er bare tatt med salget av vannrettighetene (in extenso).

Ved å referere alt det vakre og positive som er sagt om Nedalen mener jeg å ha bevist at herr Kjelsruds uttalelse om «sumpen som det ikke kan ferdes folk i», «vakkert er heller ikke området», er helt feilaktig for ikke å si direkte usant. *For en gammel Nedalsentusiast og en som mener å ha vel så god rede på «eventyrlandet» fortøner de refererte uttrykk seg ikke bare som sårende og uhøflige, men direkte usanne beregnet på å redusere Nedalens verdi på flere måter.*

PATRON

APPELL

Hva innebærer det at jeg er medlem av TT?

Jo, jeg er en av de 8 000 som har følgende *rettigheter*:

1. Hvert år får jeg tilsendt en velredigert, velutstyrt og interessant årbok.
2. På våre hytter får jeg natteløsji og måltider til sterkt reduserte priser.
3. Dessuten har jeg *fortrinsrett* til sengeplass på hyttene våre.
Men hvilke *plikter* har jeg som medlem av TT?

Som foreningens medlem er jeg medeier i våre hytter og som medeier er jeg sterkt interessert i at alt går så bra som mulig. — For å holde prisene på kostholdet og overnatting på hyttene lavest mulig må foreningen begrense utgiftene bl. a. til betjening.

Vi er våre vertinner og betjening stor takk skyldig for at de makter å utføre sitt arbeide på en slik fremragende måte. Men husk at når det er riktig travelt er det ikke lengere snakk om 8 timers arbeidsdag for disse. Da jobber de sent og tidlig for at du og jeg skal få veltillaget mat og drikke i rikelige porsjoner, for at vi skal kunne få våre køyeplasser og for at det skal være rent og blåst på alle rom og ganger.

Det er da våre plikter å melde seg, og her er det jeg gjerne vil komme med en appell til alle dere som besøker hyttene:

Husk at det er mange poteter som daglig skal skrelles, det er et utall av kopper og tallerkener som skal vaskes og tørres. Og vertinner og betjening vil være veldig glade om du tar en tur i kjøk-